



Kohtulahendite kogumik

KOHTUJURISTI ETTEPANEK
YVES BOT
esitatud 15. veebruaril 2017¹

Kohtuasi C-579/15

**Openbaar Ministerie
versus
Daniel Adam Popławski**

(eelotsusetaotlus, mille on esitanud Rechtbank Amsterdam (Amsterdami esimese astme kohus, Madalmaad))

Eelotsusetaotlus — Politseikoostöö ja õiguslane koostöö kriminaalasjades —
Raamotsus 2002/584/JSK — Euroopa vahistamismäärus ja liikmesriikidevaheline üleandmiskord —
Artikli 4 punkt 6 — Euroopa vahistamismääruse täitamata jätmise vabatahtlikud alused —
Ülevõtmine — Kooskõlaline tõlgendamine — Esimuse põhimõtte kohaldamine

1. Käesolev Rechtbank Amsterdami (Amsterdami esimese astme kohus, Madalmaad) eelotsusetaotlus esitati seoses sellega, et Madalmaad täidavad Euroopa vahistamismäärust, mille tegi 7. oktoobril 2013 Sąd Rejonowy w Poznaniu (Poznańi vojevoodkonna kohus, Poola) Madalmaades elava Poola kodaniku Daniel Adam Popławski suhtes ühe aasta pikkuse vangistuse täideviimiseks.

2. See eelotsusetaotlus annab Euroopa Kohtule võimaluse esitada kasulikke täpsustusi tingimuste kohta, mis peavad olema täidetud, et liikmesriik võiks võtta oma siseriiklikku õigusse üle nõukogu 13. juuni 2002. aasta raamotsuse 2002/584/JSK Euroopa vahistamismääruse ja liikmesriikidevahelise üleandmiskorra kohta² (muudetud nõukogu 26. veebruari 2009. aasta raamotsusega 2009/299/JSK³) artikli 4 punktis 6 nimetatud Euroopa vahistamismääruse täitamata jätmise vabatahtliku aluse.

3. Teine oluline asjaolu, mille tõttu see eelotsusetaotlus huvi pakub, on asjaolu, et see võimaldab Euroopa Kohtul käsitleda taas Euroopa Liidu endise kolmanda samba alusel vastu võetud raamotsuste laadi ja nendega kehtestatud õiguslikku korda. EL artikli 34 lõike 2 punkti b Amsterdami lepinguga muudetud redaktsiooni kohaselt on need õigusaktid nagu direktiividki liikmesriikidele siduvad saavutatava tulemuse seisukohast, kuid vormi ja meetodite valik on jäetud selle riigi ametiasutustele. Neil ei saa aga olla vahetut õigusmõju. Ehkki Euroopa Kohtu praktikast ilmneb, et asjaolu, et raamotsused on siduvad, toob kaasa kooskõlalise tõlgendamise kohustuse, kahtleb eelotsusetaotluse esitanud kohus käesolevas kohtuasjas, kas tal on võimalik tõlgendada oma siseriiklikku õigust kooskõlas liidu õigusega. Et anda sellele kohtule selgitusi juhuks, kui siseriiklikud õigusnormid ei ole raamotsusega 2002/584 kooskõlas ja kooskõlalise tõlgendamise põhimõtet ei ole võimalik kohaldada, tuleb raamotsuste õiguslikku staatust reguleerivate õigusnormide tõlgendamisel minna kaugemale, näidates ära, kas siseriiklikel õigusasutustel on lubatud jätta kohaldamata siseriiklikud õigusnormid, mis ei ole liidu õigusega kooskõlas.

1 — Algkeel: prantsuse.

2 — EÜT 2002, L 190, lk 1; ELT eriväljaanne 19/06, lk 34.

3 — ELT 2009, L 81, lk 24; edaspidi „raamotsus 2002/584“.

4. Ma väidan käesolevas ettepanekus esiteks, et selle raamotsuse artikli 4 punkti 6 tuleb tõlgendada nii, et see ei võimalda liikmesriigil võtta selles punktis ette nähtud täitmata jätmise vabatahtlikku alust üle nii, et:

- õigusasutusel on kohustus keelduda täitmast Euroopa vahistamismäärust, mis on tehtud vabadusekaotusliku karistuse täideviimiseks või vabadust piirava tõkendi kohaldamiseks tagaotsitava suhtes, kes viibib vahistamismäärust täitvas liikmesriigis või on selle kodanik või omab seal elukohta, ilma et tal oleks võimalik hinnata isiku konkreetse olukorra põhjal, kas karistuse täideviimine selles riigis hõlbustab tema sotsiaalset rehabilitatsiooni;
- Euroopa vahistamismääruse täitmisest keeldumine toob kaasa ainult selle, et see liikmesriik teatab, et on nõus võtma karistuse täideviimise enda peale, ilma et see avaldus kujutaks endast täitmislubadust;
- õigusasutus keeldub täitmast Euroopa vahistamismäärust, mis on tehtud vabadusekaotusliku karistuse täideviimiseks või vabadust piirava tõkendi kohaldamiseks tagaotsitava suhtes, kes viibib vahistamismäärust täitvas liikmesriigis või on selle kodanik või omab seal elukohta, kui esiteks sõltub otsus võtta karistuse täideviimine enda peale – mis tehakse pärast täitmisest keeldumise otsust – vahistamismääruse teinud liikmesriigi ja seda täitva liikmesriigi vahelise kokkuleppe olemasolust ja järgimisest ning vahistamismääruse teinud liikmesriigi koostööst, teiseks ei vaadata vahistamismääruse täitmisest keeldumist uuesti läbi, kui karistuse täideviimist ei ole võimalik enda peale võtta, sest nõutavad tingimused ei ole täidetud.

5. Teiseks väidan, et selle raamotsuse artikli 4 punktil 6 ei ole vahetut õigusmõju, et põhikohtuasjas asjasse puutuvaid siseriiklikke õigusnorme peab tõlgendama – nii palju kui võimalik kooskõlas liidu õigusega – siseriiklik kohus ning et kui niisugune tõlgendus peaks osutama võimatuks, on siseriiklik kohus kohustatud jätma need õigusnormid kohaldamata seetõttu, et need on raamotsuse 2002/584 artikli 4 punktiga 6 vastuolus.

I. Õiguslik raamistik

A. Liidu õigus

1. Raamotsus 2002/584

6. Selle raamotsuse põhjendused 1, 5–7 ja 10 on sõnastatud järgmiselt:

„(1) Vastavalt 15. ja 16. oktoobril 1999 Tampere kogunenud Euroopa Ülemkogu otsusele ning eelkõige selle punktile 35 tuleks kaotada liikmesriikidevaheline formaalne väljaandmismenetlus nende isikute suhtes, kes hoiavad kõrvale karistuse kandmise eest pärast lõplikku süüdimõistmist, ning väljaandmismenetlust tuleks kiirendada nende isikute suhtes, keda kahtlustatakse süüte toimepanemises.

[...]

(5) Tulenevalt eesmärgist kujundada Euroopa Liit vabadusel, turvalisusel ja õigusel rajanevaks alaks tuleks kaotada liikmesriikidevaheline väljaandmine ja asendada see õigusasutustevahelise üleandmissüsteemiga. Lisaks sellele võimaldab süüdimõistetute kriminaalkaristuste täitmiseks või kahtlustatavatele süüdistuse esitamiseks uue lihtsustatud üleandmissüsteemi sisseviimine kõrvaldada keerukuse ja võimalikud viivitused, mis on omased praegusele väljaandmiskorrale.

Tavapärased koostöösuhted, mis on siiani domineerinud liikmesriikide vahel, tuleks asendada kriminaalasjades tehtud otsuste vaba liikumisega, mis hõlmaks nii kohtuotsuse eelseid kui lõplikke otsuseid vabadusel, turvalisusel ning õigusel rajaneva ala raamistikus.

- (6) Käesolevas raamotsuses sätestatud Euroopa vahistamismäärus on esimene kindel meede kriminaalõiguse valdkonnas, millega kohaldatakse vastastikuse tunnustamise põhimõtet, mida Euroopa Ülemkogu nimetas õiguslase koostöö nurgakiviks.
- (7) 13. detsembri 1957. aasta väljaandmise Euroopa konventsioonile rajatud mitmepoolse väljaandmissüsteemi asendamise eesmärki ei suuda seoses selle ulatuse ja toimega ühepoolset tegutsevad liikmesriigid piisavalt saavutada ning seda saab paremini saavutada liidu tasandil, võib nõukogu võtta meetmeid vastavalt subsidiaarsuse põhimõttele, millele on osutatud Euroopa Liidu lepingu artiklis 2 ja Euroopa Ühenduse asutamislepingu artiklis 5. Viimati nimetatud artiklis sätestatud proportsionaalsuse põhimõtte kohaselt ei lähe käesolev raamotsus kaugemale sellest, mis on vajalik nimetatud eesmärgi saavutamiseks.

[...]

- (10) Euroopa vahistamismääruse toimimine põhineb suurel liikmesriikidevahelisel usaldusel. [...]“.

7. Selle raamotsuse artikli 1 lõigetes 1 ja 2 on Euroopa vahistamismäärust ja selle täitmise kohustust määratletud järgmiselt:

„1. Euroopa vahistamismäärus on liikmesriigi väljaantud kohtuotsus, et teine liikmesriik võtaks tagaotsitava vahi alla ja annaks ta üle kriminaalmenetluse raames kohtu alla andmise või vabadusekaotuse või vabadust piirava julgeolekumeetme täitmiseks.

2. Liikmesriigid täidavad mis tahes Euroopa vahistamismääruse vastastikuse tunnustamise põhimõtte alusel ja vastavalt käesoleva raamotsuse sätetele.“

8. Raamotsuse 2002/584 artiklites 3 ja 4 on käsitletud Euroopa vahistamismääruse täitmata jätmise kohustuslikke ja vabatahtlikke aluseid.

9. Selle raamotsuse artikli 4 punktis 6 on sätestatud:

„Vahistamismäärust täitev õigusasutus võib keelduda Euroopa vahistamismääruse täitmisest, kui:

[...]

6. kui Euroopa vahistamismäärus on tehtud vabadusekaotuse või vabadust piirava julgeolekumeetme täitmiseks ja tagaotsitav viibib vahistamismäärust täitvas liikmesriigis või on selle kodanik või omab seal elukohta ning see riik kohustub karistuse või vabadust piirava julgeolekumeetme täitma vastavalt oma siseriiklikule õigusele“.

2. Raamotsus 2008/909/JSK

10. Nõukogu 27. novembri 2008. aasta raamotsuse 2008/909/JSK vastastikuse tunnustamise põhimõtte kohaldamise kohta kriminaalasjades tehtud otsuste suhtes, millega määratakse vabadusekaotuslikud karistused või vabadust piiravad meetmed, nende Euroopa Liidus täideviimise eesmärgil,⁴ artiklis 28 on sätestatud:

„1. Enne 5. detsembrist 2011 saadud taotluste suhtes kohaldatakse süüdimõistetud isikute üleandmist käsitlevaid olemasolevaid õigusakte. Pärast seda kuupäeva saadud taotluste suhtes kohaldatakse eeskirju, mille liikmesriigid on käesoleva raamotsuse alusel vastu võtnud.

2. Kuid liikmesriik võib käesoleva raamotsuse vastuvõtmisel teha avalduse, et kui lõplik kohtuotsus on tehtud enne tema määratud kuupäeva, jätkab ta väljaandja- ja täidesaatva riigina süüdimõistetud isikute üleandmist käsitlevate kehtivate õigusaktide kohaldamist, mis on kohaldatavad enne 5. detsembrist 2011. Kui selline avaldus on tehtud, kohaldatakse neid õigusakte sellistel juhtudel seoses kõigi liikmesriikidega, sõltumata sellest, kas nad on teinud sama avalduse. See kuupäev ei või olla hilisem kui 5. detsember 2011. Nimetatud avaldus avaldatakse Euroopa Liidu Teatajas. Selle võib igal ajal tagasi võtta.“

B. Madalmaade õigus

11. 29. aprilli 2004. aasta seadusega üleandmise kohta (*Overleveringswet*)⁵ võeti raamotsus 2002/584 Madalmaade õigusesse üle.

12. 12. juuli 2012. aasta tingimisi või mitte tingimisi mõistetud vabadusekaotuslike karistuste tunnustamise ja täitmise seadusele (*Wet wederzijdse erkenning en tenuitvoerlegging vrijheidsbenemende en voorwaardelijke sancties*)⁶, millega võeti üle raamotsus 2008/909, eelneva OLW redaktsiooni artiklis 6 oli sätestatud:

„1. Madalmaade kodaniku üleandmist võib lubada, kui seda taotletakse tema suhtes läbi viidava kriminaaluurimise läbiviimiseks ning täitva õigusasutuse sõnul on tagatud, et juhul, kui vahistamismääruse teinud liikmesriigis mõistetakse vabadusekaotuslik karistus, mis ei ole mõistetud tingimisi, selliste tegude toimepanemise eest, mille korral võib lubada üleandmist, võib ta selle karistuse kanda Madalmaades.

2. Madalmaade kodaniku üleandmine on lubatud ainult siis, kui seda nõutakse talle jõustunud kohtuotsusega määratud vabadusekaotusliku karistuse täideviimiseks.

3. Kui üleandmisest keeldutakse ainult artikli 6 lõike 2 alusel [...], teatab prokuratuur vahistamismääruse teinud õigusasutusele, et ta on nõus võtma selle kohtuotsuse täitmise enda peale vastavalt süüdimõistetud isikute üleandmise konventsiooni artiklis 11 ette nähtud menetlusele või mõne muu kohaldatava konventsiooni alusel.

4. Prokuratuur teatab meie ministrile viivitamatult [...] üleandmisest keeldumisest, mis edastatakse lõikes 3 nimetatud avaldusega, mille kohaselt on Madalmaad nõus välisriigis tehtud kohtuotsuse täitmise enda peale võtma.

4 — ELT 2008, L 327, lk 27.

5 — *Stb.* 2004, nr 195, edaspidi „OLW“.

6 — *Stb.* 2012, nr 333.

5. Lõikeid 1–4 kohaldatakse ka välisriigi kodaniku suhtes, kellel on tähtajatu elamis luba, kui teda võib Madalmaades vastutusele võtta sellise teo toimepanemise eest, mille tõttu Euroopa vahistamismäärus tehti, ja kui eeldatakse, et ta ei kaota oma õigust Madalmaades elada tema suhtes üleandmise järel kohaldatava karistuse või võetava meetme tõttu.“

13. Alates tingimisi või mitte tingimisi mõistetud vabadusekaotuslike karistuste vastastikuse tunnustamise ja täitmise seaduse jõustumisest on OLW artikli 6 lõige 3 sõnastatud järgmiselt:

„3. Kui üleandmisest keeldutakse ainult artikli 6 lõike 2 alusel [...], teatab prokuratuur vahistamismääruse teinud õigusasutusele, et ta on nõus võtma selle kohtuotsuse täitmise enda peale.“

II. Menetlus põhikohtuasjas ja eelotsuse küsimused

14. Sąd Rejonowy w Poznaniu (Poznańi vojevoodkonna kohus) mõistis 5. veebruari 2007. aasta kohtuotsusega, mis jõustus 13. juulil 2007, Poola kodanikule D. A. Popławskile ühe aasta pikkuse vangistuse, mis jäeti tingimisi täitmisele pööramata. 15. aprilli 2010. aasta määrusega pööras sama kohus selle karistuse täitmisele.

15. See kohus tegi 7. oktoobril 2013 D. A. Popławski suhtes selle karistuse täideviimiseks Euroopa vahistamismääruse.

16. Põhikohtuasjas, mis puudutab selle Euroopa vahistamismääruse täitmist, leiab Rechtbank Amsterdam (Amsterdami esimese astme kohus, Madalmaad), et vahistamismääruse täitmata jätmiseks ei ole muud alust kui see, mis on nähtud ette OLW artikli 6 lõigetes 2 ja 5 niisuguste Madalmaades elavate isikute huvides nagu D. A. Popławski, kes tõendas, et ta on elanud seaduslikult Madalmaades ilma katkestusteta vähemalt viis aastat.

17. Eelotsusetaotluse esitanud kohus märgib, et OLW artikli 6 lõike 3 kohaselt teatavad Madalmaad siis, kui nad jätaavad Euroopa vahistamismääruse täitmata, et on „nõus“ võtma karistuse täideviimise enda peale selle riigi ja vahistamismääruse teinud riigi vahel sõlmitud kokkuleppe alusel. Ta täpsustab, et niisugune enda peale võtmine sõltub põhikohtuasjas sellest, kas Poola on esitanud vastava taotluse, ning et Poola õigus ei võimalda sellist taotlust esitada juhul, kui asjaomane isik on Poola kodanik.

18. Eelotsusetaotluse esitanud kohus arvab selles olukorras, et keeldumine isiku üleandmisest võib viia selleni, et tagaotsitav jääb karistamata, sest pärast seda, kui kuulutatakse kohtuotsus, millega sellest üleandmisest keeldutakse, võib karistuse täideviimise enda peale võtmine osutuda võimatuks, mis ei mõjuta kohtuotsust, millega üleandmisest keelduti, sest seda ei saa tavakorras edasi kaevata.

19. Avaldades seega kahtlust, kas OLW artikli 6 lõiked 2–4 on kooskõlas raamotsuse 2002/584 artikli 4 punktiga 6, mis võimaldab üleandmisest keelduda üksnes juhul, kui täitev liikmesriik „kohustub“ karistuse vastavalt oma siseriiklikule õigusele täide viima, otsustas Rechtbank Amsterdam (Amsterdami esimese astme kohus) menetluse peatada ja esitada Euroopa Kohtule järgmised eelotsuse küsimused:

„1. Kas liikmesriik võib võtta raamotsuse [2002/584] artikli 4 punkti 6 üle enda siseriiklikku õigusse nii, et:

- selle liikmesriigi täitev õigusasutus on automaatselt kohustatud keelduma selle liikmesriigi kodaniku või isiku, kelle elukoht on selles liikmesriigis, üleandmisest talle mõistetud karistuse täideviimiseks;
- sellise keeldumisega kaasneb *ipso iure* nõusolek võtta nimetatud kodanikule või teises liikmesriigis elavale isikule mõistetud vabadusekaotusliku karistuse täideviimine enda peale;

— kuigi otsus karistuse täideviimise enda peale võtmise kohta tehakse [alles] pärast kriminaalasjas mõistetud karistuse täideviimiseks üleandmisest keeldumist ning enda peale võtmise kasuks otsustamine sõltub sellest, kas 1) vahistamismääruse teinud liikmesriigi ja vahistamismäärust täitva liikmesriigi vahel kehtivas kokkuleppes on selles sätestatud vastav alus, 2) täidetud on selles kokkuleppes ette nähtud tingimused ja 3) kas vahistamismääruse teinud liikmesriik teeb selles osas koostööd, nt vastava taotluse esitamisega,

mistõttu esineb oht, et vahistamismäärust täitev liikmesriik ei saa pärast karistuse täideviimiseks üleandmisest keeldumist täideviimist enda peale võtta, samas kui see oht ei mõjuta kohustust keelduda üleandmisest kriminaalasjas mõistetud karistuse täideviimiseks?

2. Kas juhul, kui esimesele küsimusele vastatakse eitavalt:

- a) saab siseriiklik kohus kohaldada vahetult raamotsuse 2002/584 sätteid, kuigi selle raamotsuse õiguslik toime säilib vastavalt protokollile (nr 36) üleminekusätete kohta artiklile 9 pärast Lissaboni lepingu jõustumist kuni selle otsuse kehtetuks tunnistamise, tühiseks tunnistamise või muutmiseni?
- b) Kui sellele vastatakse jaatavalt: kas raamotsuse 2002/584 artikli 4 punkt 6 on piisavalt täpne ja tingimusteta, et seda saaks kohaldada siseriiklik kohus?

3. Kas juhul, kui esimesele küsimusele ja teise küsimuse punktile b vastatakse eitavalt, võib liikmesriik, kelle siseriiklik õigus nõuab teises riigis mõistetud vabadusekaotusliku karistuse täideviimise enda peale võtmiseks, et vastavas kokkuleppes oleks olemas alus, võtta selle raamotsuse artikli 4 punkti 6 enda siseriiklikku õigusse üle nii, et nõutud lepinguline alus tulenebki raamotsuse kõnealuselt sättest, et vältida selles riigis lepingulise aluse nõudega kaasnevat karistamata jätmise ohtu?

4. Kas juhul, kui esimesele küsimusele ja teise küsimuse punktile b vastatakse eitavalt, võib liikmesriik võtta selle raamotsuse artikli 4 punkti 6 enda siseriiklikku õigusse üle nii, et keeldumine selles liikmesriigis elava niisuguse isiku üleandmisest, kes on teise liikmesriigi kodanik, kriminaalasjas mõistetud karistuse täideviimiseks sõltub tingimusest, et vahistamismäärust täitval liikmesriigil on jurisdiktsioon Euroopa vahistamismääruse aluseks olevate tegude osas ja puuduvad tegelikud takistused (nagu näiteks vahistamismääruse teinud liikmesriigi keeldumine saata sellele liikmesriigile kriminaalasja toimik) viia vahistamismäärust täitvas liikmesriigis seal elava isiku suhtes nimetatud tegude osas läbi kriminaalmenetlus, samas kui sellist tingimust ei ole ette nähtud selle liikmesriigi kodaniku üleandmisest keeldumise suhtes kriminaalasjas mõistetud karistuse täideviimiseks?“

III. Õiguslik analüüs

A. Esimene eelotsuse küsimus

20. Esimene eelotsuse küsimus jaguneb kolme ossa, mida tuleb analüüsida eraldi.

1. Esimese eelotsuse küsimuse esimene osa

21. Esimese eelotsuse küsimuse esimese osaga küsib eelotsusetaotluse esitanud kohus sisuliselt, kas liikmesriik võib raamotsuse 2002/584 artikli 4 punktis 6 ette nähtud vahistamismääruse täitmata jätmise aluse üle võtta nii, et õigusasutusel on kohustus jätta täitmata Euroopa vahistamismäärus, mis on tehtud selleks, et viia täide vabadusekaotuslik karistus või kohaldada vabadust piiravat tõkendit tagaotsitava suhtes, kes viibib vahistamismäärust täitvas liikmesriigis või on selle kodanik või omab seal elukohta.

22. Sellele küsimusele vastamisel tuleb kõigepealt meenutada, et vastastikuse tunnustamise põhimõte, mis kujutab endast õiguslase koostöö „nurgakivi“⁷ ja millele see raamotsus on üles ehitatud,⁸ tähendab, et vastavalt selle raamotsuse artikli 1 lõikele 2 on liikmesriigid põhimõtteliselt kohustatud Euroopa vahistamismäärusega tegelema.

23. See tunnustamine ei eelda siiski tehtud Euroopa vahistamismääruse täitmise „absoluutset kohustust“, sest raamotsuse ülesehitus, nagu nähtub eelkõige selle artiklist 4, „[jätab] liikmesriikidele võimaluse lubada konkreetsetes olukordades pädevatel õigusasutustel otsustada, et mõistetud karistus tuleb täita vahistamismäärust täitva liikmesriigi territooriumil“.⁹

24. Raamotsuse 2002/584 artikli 4 punktis 6 on sätestatud eelkõige Euroopa vahistamismääruse täitamata jätmise vabatahtlik alus, mille kohaselt „võib“ „täitev õigusasutus“ keelduda Euroopa vahistamismääruse täitmisest, kui tagaotsitav viib vahistamismäärust täitvas liikmesriigis või on selle kodanik või omab seal elukohta ning see riik kohustub selle karistuse täide viima vastavalt oma siseriiklikule õigusele.

25. Kuigi Euroopa Kohtul on juba olnud võimalus selle sätte ulatust täpsustada, eelkõige piiritleda selle isikuline kohaldamisala¹⁰ ja määrata kindlaks tingimused, mis peavad vahistamismääruse täitmisest keeldumiseks täidetud olema,¹¹ ei ole ta pidanud võtma otseselt seisukohta küsimuses, kas asjaolu, et selle raamotsuse artikli 4 punktis 6 ette nähtud vahistamismääruse täitamata jätmise alus on vabatahtlik, tähendab, et vahistamismäärust täitval õigusasutusel peab olema kaalutusõigus, kui ta teeb Euroopa vahistamismääruse kohta otsuse, või mitte.

26. Vaja on teha kindlaks, mida tuleb mõista selle all, et Euroopa vahistamismäärus on „vabatahtlik“. Kas see võimalus on mõeldud liikmesriikidele, kes võivad raamotsust 2002/584 oma siseriiklikku õigusse üle võttes otsustada kehtestada täitmata jätmise vabatahtlikud alused või mitte, või on see vahistamismäärust täitval õigusasutusel, kellel on kaalutusõigus selle üle otsustamisel, kas kasutada neid või mitte olenevalt iga juhtumi konkreetsetest asjaoludest?

27. Ettepanekus, mille ma esitasin 24. märtsil 2009 kohtuasjas Wolzenburg¹², väitsin, et liikmesriik ei saa vabalt otsustada, kas võtta raamotsuse artikli 4 punktis 6 ette nähtud täitmata jätmise alus siseriiklikku õigusse üle või mitte, vaid see on kohustuslik. Minu meelest pidi vahistamismäärust täitval õigusasutusel olema siseriikliku õiguse kohaselt võimalus üleandmisest keelduda, kui selle sättega kehtestatud tingimused on täidetud. Näib, et Euroopa Kohus otsustas teisiti, sest ta leidis oma 5. septembri 2012. aasta kohtuotsuses Lopes Da Silva Jorge¹³, et „*kui*“¹⁴ liikmesriik rakendab raamotsuse 2002/584 artikli 4 punkti 6 oma siseriiklikus õiguses, peab ta võtma arvesse asjaolu, et selle sätte kohaldamisala on piiratud“ *ratione personae*.

28. Võimalus, mis on liikmesriikidel Euroopa Kohtu arvates selle üle otsustamisel, kas võtta täitmata jätmise vabatahtlikud alused oma siseriiklikku õigusse üle või mitte, ei tähenda siiski seda, et kui nad otsusavad selle raamotsuse artikli 4 oma siseriiklikku õigusse üle võtta, võivad nad väljendit „võib keelduda“ tõlgendada nii, et sellega kehtestatakse õigusasutustele kohustus jätta täitmata Euroopa

7 — Vt eelkõige kohtuotsus, 10.11.2016, Kovalkovas (C-477/16 PPU, EU:C:2016:861, punkt 28).

8 — Vt eelkõige kohtuotsus, 5.9.2012, Lopes Da Silva Jorge (C-42/11, EU:C:2012:517, punkt 30).

9 — Vt kohtuotsus, 21.10.2010, B. (C-306/09, EU:C:2010:626, punktid 50 ja 51). Vt ka kohtuotsus, 28.6.2012, West (C-192/12 PPU, EU:C:2012:404, punkt 64).

10 — Vt kohtuotsused, 17.7.2008, Kozłowski (C-66/08, EU:C:2008:437); 6.10.2009, Wolzenburg (C-123/08, EU:C:2009:616) ja 5.9.2012, Lopes Da Silva Jorge (C-42/11, EU:C:2012:517).

11 — Eelkõige täpsustas Euroopa Kohus 6. oktoobri 2009. aasta kohtuotsuses Wolzenburg (C-123/08, EU:C:2009:616, punkt 53), et liidu kodaniku puhul ei või vahistamismäärust täitev liikmesriik esitada raamotsuse artikli 4 punktis 6 sätestatud Euroopa vahistamismääruse täitmata jätmise vabatahtliku aluse kohaldamiseks lisaks selles riigis elamise kestuse tingimusele täiendavaid haldusnõudeid, näiteks alalise elamisloa omamise nõue.

12 — C-123/08, EU:C:2009:183.

13 — C-42/11, EU:C:2012:517, punkt 35.

14 — Kohtujuristi kursiiv.

vahistamismäärus, mis on tehtud isiku suhtes, kes kuulub selle sätte isikulisse kohaldamisalasse. Kuigi liikmesriikidel on selle sätte elluviimisel „teatav kaalutlusruum“,¹⁵ tuleneb väljakujunenud kohtupraktika kohaselt ikkagi nii liidu õiguse ühetaolise kohaldamise nõudest kui ka võrdsuse põhimõttest, et nimetatud õiguse sellist sätet, mis ei sisalda ühtki sõnaselget viidet liikmesriikide õigusele sätte sisu ja ulatuse kindlaksmääramiseks, tuleb tavaliselt tõlgendada kogu liidus autonoomselt ja ühetaoliselt.¹⁶

29. Raamotsuse 2002/584 artikkel 4 ei sisalda mingit viidet liikmesriikide õigusele ning seda tuleb seega kogu liidu territooriumil tõlgendada autonoomselt ja ühetaoliselt, mis tähendab seda, et võetakse arvesse nii selle sätte sõnastust ja konteksti kui ka raamotsuse eesmärke.¹⁷

30. Mis puudutab esiteks selle õigusnormi pealkirja, siis tuleb märkida, et omadussõna „vabatahtlik“ käib „täitmata jätmise“, mitte „aluste“ kohta, millest järeldub, et vabatahtlik on tõesti täitmata jätmine, erinevalt selle raamotsuse artiklis 3 ette nähtud täitmata jätmise kohustuslikest alustest. Tuleb ka tõdeda, et raamotsuse 2002/584 artikli 4 esimesest lõigust ilmneb, et võimalus jätta Euroopa vahistamismäärus täitmata on antud otseselt siseriiklikele vahistamismäärust täitvatele õigusasutustele, kellel peab seega olema kaalutlusõigus.

31. Teiseks kinnitab selle otsuse artikli 4 punkti 6 niisugust tõlgendust selle õigusnormi kontekst. Selle raamotsuse eesmärk on luua liikmesriikide õigusasutuste vahel kohustusliku üleandmise süsteem, milles vahistamismäärust täitev õigusasutus saab üleandmisest keelduda ainult raamotsuses 2002/584 sõnaselgelt ette nähtud täitmata jätmise alusele tuginedes. Selles kontekstis on üleandmine reegel ja üleandmisest keeldumine erand, mida tuleb tõlgendada kitsalt. Niisugune säte, nagu käsitletakse põhikohtuasjas ja mis kohustab vahistamismäärust täitvat õigusasutust jätma täitmata Euroopa vahistamismääruse, mis puudutab täitva liikmesriigi kodanikku või siis isikut, kes omab seal elukohta, võtab seetõttu, et täitmata jätmine on automaatne, sellelt asutuselt võimaluse võtta arvesse iga juhtumi konkreetseid asjaolusid, mille tõttu ta võib asuda seisukohale, et üleandmisest keeldumise põhjused ei ole täidetud. Muutes lihtsalt võimaluse tõeliseks kohustuseks, muudab seda laadi õigusnorm ka erandi, mida üleandmisest keeldumine endast kujutab, üldreeglis.

32. Kolmandaks oleks see, kui vahistamismäärust täitvale õigusasutusele kehtestatakse kohustus keelduda selle raamotsuse artikli 4 punktis 6 nimetatud isikute üleandmisest, vastuolus selle raamotsuse eesmärgiga.

33. Nagu Euroopa Kohus on juba otsustanud, on selle täitmata jätmise vabatahtliku aluse eesmärk eelkõige võimaldada täitval õigusasutusel omistada tähtsust võimalusele suurendada tagaotsitava isiku sotsiaalse rehabilitatsiooni tõenäosust pärast seda, kui viimane on talle mõistetud karistuse ära kandnud.¹⁸

34. Tähtsust, mida liidu seadusandja omistab sotsiaalse rehabilitatsiooni eesmärgile, kinnitavad sõnaselgelt muud liidu õigusaktid ja eelkõige raamotsus 2008/909, mille artikli 3 lõikes 1 on täpsustatud, et selle otsuse eesmärk on „hõlbustada süüdimõistetud isiku sotsiaalset rehabilitatsiooni“.

35. Minu meelest tuleb seda eesmärki arvesse võttes nõustuda, et vahistamismäärust täitval õigusasutusel on kaalutlusruum, et ta saaks tagaotsitava konkreetse eriolukorra põhjal kindlaks teha tema ühiskonda taasloomise tõenäosuse.

15 — Vt kohtuotsus, 5.9.2012, Lopes Da Silva Jorge (C-42/11, EU:C:2012:517, punktid 33 ja 37).

16 — Vt kohtuotsus, 17.7.2008, Kozłowski (C-66/08, EU:C:2008:437, punkt 42).

17 — Vt analoogia alusel kohtuotsus, 10.11.2016, Kovalkovas (C-477/16 PPU, EU:C:2016:861, punkt 33), mis puudutab raamotsuse 2002/584 artikli 6 lõikes 1 kasutatud mõiste „õigusasutus“ tõlgendamist.

18 — Vt kohtuotsused, 17.7.2008, Kozłowski (C-66/08, EU:C:2008:437, punkt 45); 6.10.2009, Wolzenburg (C-123/08, EU:C:2009:616, punktid 62 ja 67); 21.10.2010, B. (C-306/09, EU:C:2010:626, punkt 52) ja 5.9.2012, Lopes Da Silva Jorge (C-42/11, EU:C:2012:517, punkt 32).

36. Nii on see siis, kui tagaotsitav on vahistamismäärust täitva liikmesriigi kodanik, sest ehkki see staatus näitab, et ta on selle riigiga väga tugevalt seotud, ei saa see seos siiski kujutada endast ümberlükkamatut presumptsiooni, mille kohaselt hõlbustab karistuse täideviimine selles riigis tingimata paremini asjaomase isiku taaslõimumist ühiskonda. Seepärast väitsin oma 28. aprilli 2008. aasta kohtuasjas Kozłowski¹⁹ esitatud seisukohas selles küsimuses, et raamotsuse 2002/584 artikli 4 punkti 6 kaudu täidetav ühiskonda tagasitoomise eesmärk ei saa õigustada seda, et liikmesriik jätab enda õigusasutused ilma igasugusest kaalutlusõigusest juhul, kui Euroopa vahistamismäärus karistuse täideviimiseks on tehtud selle liikmesriigi kodaniku suhtes, kes on enda üleandmise vastu, ning et selle riigi õigusasutusel peab olema võimalik kontrollida selle isiku konkreetset olukorda arvestades, kas karistuse täitmine kõnealuse riigi territooriumil on tõesti vajalik tema ühiskonda tagasitoomise soodustamiseks.²⁰

37. Tuleb ka nõustuda – ja võib-olla on see argument veel veenvam –, et selle raamotsuse artikli 4 punkti 6 tuleb tõlgendada nii, et see annab õigusasutusele võimaluse otsustada, kas keelduda üleandmisest või mitte, kui Euroopa vahistamismäärus karistuse täideviimiseks on tehtud isiku suhtes, kes ei ole küll vahistamismäärust täitva liikmesriigi kodanik, kuid viibib või elab seal. Esiteks ei saa vahistamismäärust täitvas liikmesriigis elava isiku staatus – sugugi rohkem kui selle riigi kodaniku staatus – kujutada endast ümberlükkamatut presumptsiooni, et isiku uuesti selle liikmesriigi ühiskonda lõimumine on väga tõenäoline. Teiseks eeldab selle väljaselgitamine, kas tagaotsitav viibib vahistamismäärust täitva liikmesriigi territooriumil, keerukat hindamist, kas tagaotsitaval on seos selle riigiga, ja kui tugev see seos on. Selles küsimuses tuleb märkida, et Euroopa Kohus on otsustanud, et kui liikmesriik on võtnud üle raamotsuse 2002/584 artikli 4 punkti 6, sätestamata siiski selle õigusnormi kohaldamise konkreetseid tingimusi, peab vahistamismäärust täitev õigusasutus selle väljaselgitamiseks, kas konkreetses käsitletavas olukorras on tagaotsitava ja vahistamismäärust täitva liikmesriigi vahel seos, mis võimaldab asuda seisukohale, et see isik omab elukohta või viibib selles riigis selle raamotsuse artikli 4 punkti 6 tähenduses, hindama üldiselt mitut selle isiku olukorda iseloomustavat objektiivset asjaolu, milleks on eelkõige tagaotsitava riigis viibimise kestus, laad ja tingimused ning tema perekondlikud ja majanduslikud sidemed.

38. Hindamine, mis nii läbi viiakse, et teha kindlaks, kas tagaotsitav kuulub selle raamotsuse artikli 4 punkti 6 isikulisse kohaldamisalasse, kattub hindamisega, mis tuleb viia läbi selleks, et kontrollida, kas karistuse täideviimine selles liikmesriigis võib hõlbustada selle isiku sotsiaalset rehabilitatsiooni.

39. Ma järeldan nendest kaalutlustest, et vahistamismäärust täitval õigusasutusel peab olema kaalutlusõigus, mis võimaldab tal kasutada või mitte talle antud võimalust jätta Euroopa vahistamismäärus sotsiaalse rehabilitatsiooni eesmärki arvestades täitmata.

40. Teen seega ettepaneku vastata esimese eelotsuse küsimuse esimesele osale, et raamotsuse 2002/584 artikli 4 punkti 6 tuleb tõlgendada nii, et see ei võimalda liikmesriigil võtta selles õigusnormis ette nähtud täitmata jätmise alust üle nii, et õigusasutusel on kohustus jätta täitmata Euroopa vahistamismäärus, mis on tehtud selleks, et viia täide vabadusekaotuslik karistus või kohaldada vabadust piiravat tõkendit tagaotsitava suhtes, kes viibib vahistamismäärust täitvas liikmesriigis, on selle kodanik või omab seal elukohta, ilma et ta saaks hinnata isiku konkreetse olukorra põhjal, kas karistuse täideviimine selles riigis hõlbustab tema sotsiaalset rehabilitatsiooni.

19 – C-66/08, EU:C:2008:253.

20 – Kohtujuristi seisukoht, kohtuasi Kozłowski (C-66/08, EU:C:2008:253, punktid 79 ja 80).

2. Esimese eelotsuse küsimuse teine osa

41. Oma esimese eelotsuse küsimuse teise osaga küsib eelotsusetaotluse esitanud kohus sisuliselt, kas liikmesriik võib selle raamotsuse artikli 4 punktis 6 ette nähtud täitmata jätmise aluse üle võtta nii, et Euroopa vahistamismääruse täitmisest keeldumine toob kaasa ainult selle, et see liikmesriik teatab, et ta on nõus võtma karistuse täideviimise enda peale, ilma et see avaldus oleks täitmiskohustus.

42. Eelotsusetaotluse esitanud kohtu esitatud teabest ning täpsustustest, mille esitas kohtuistungil Openbaar Ministerie (Madalmaade prokuratuur) ilmneb, et siseriiklikus õiguses ette nähtud süsteemis on vahistamismäärust täitev õigusasutus kohustatud jätma Euroopa vahistamismääruse täitmata veel enne, kui analüüsitakse küsimust, kas karistuse võib tõesti täide viia Madalmaades, kusjuures õigusasutus, mis on pädev tegema selles küsimuses lõppotsuse, on julgeoleku- ja justiitsminister (Minister van Veiligheid en Justitie). Seega ei ole karistuse täideviimine Madalmaades selles süsteemis üleandmisest keeldumise eeldus ning üleandmisest keeldumist ei vaadata uuesti läbi, kui ilmneb, et karistust ei saa viia täide Madalmaades.

43. Selle raamotsusega tutvumine võimaldab kinnitada, et niisugune süsteem, nagu on nähtud ette Madalmaade õiguses, ei ole kooskõlas selle õigusaktiga loodud üleandmissüsteemiga.

44. Esiteks tuleb märkida, et selle artikli kohaselt sõltub kohtu võimalus – jätta Euroopa vahistamismäärus täitmata – kahest tingimusest, st esiteks tingimusest, et tagaotsitav on vahistamismäärust täitva liikmesriigi kodanik või viibib seal või omab seal elukohta, ning teiseks tingimusest, et see riik kohustub karistuse või tõkendi täide viima vastavalt oma siseriiklikule õigusele.

45. Selle õigusnormi sõnastusest endast ilmneb, et Euroopa vahistamismääruse täitmata jätmise eeldab teisalt, et vahistamismäärust täitev liikmesriik võtaks ühepoolset tõelise kohustuse tunnustada kohtuotsust ja viia karistus täide.

46. Avaldus, millega prokuratuur kinnitas, et on nõus võtma karistuse täideviimise enda peale, ei vasta sellele nõudele, sest see ei ole otsus, vaid lihtsalt tahteavaldus, millele peab järgnema tõeline otsus, mille teeb julgeoleku- ja justiitsminister. OLW artiklis 6 ette nähtud menetluses ei ole nõusolek viia karistus täide mitte üleandmisest keeldumise kindel ja kohustuslik eeltingimus, vaid selle võimalik ja vabatahtlik tagajärg.

47. Teiseks tuleb meenutada, et selles õigusnormis sätestatud täitmata jätmise vabatahtliku aluse eesmärk on eelkõige hõlbustada vanglakaristust kandva isiku sotsiaalset rehabilitatsiooni sellega, et tal võimaldatakse kanda karistust liikmesriigis, kus tema sotsiaalse rehabilitatsiooni tõenäosus on kõige suurem. See täitmisest keeldumise võimalus ei võimalda vahistamismäärust täitval liikmesriigil vabastada oma kodanikke või tema territooriumil viibivaid või elukohta omavaid isikuid karistusest, mis on mõistetud vahistamismääruse teinud liikmesriigis.

48. Kolmandaks tuleb tõdeda, et süsteem, milles vahistamismääruse täitmata jätmisega ei kaasne kohustust viia karistus täide, on täielikus vastuolus raamotsusega 2002/584 loodud üleandmissüsteemi loogikaga. Kui see süsteem, mille eesmärk on hõlbustada ja kiirendada õigusalasest koostööd, et aidata saavutada liidu eesmärki saada vabadusel, turvalisusel ja õigusel rajanevaks alaks, põhineb vastastikuse tunnustamise põhimõttel, mis eeldab selle raamotsuse artikli 1 lõike 2 kohaselt, et liikmesriigid on põhimõtteliselt kohustatud Euroopa vahistamismäärusega tegelema, siis OLWga ette nähtud süsteem viib vastupidi selleni, et vahistamismäärust täitval liikmesriigil võimaldatakse mitte tunnustada kohtuotsust, millega vahistamismääruse teinud liikmesriigis on mõistetud vabadusekaotuslik karistus. See, kui mõistetud karistust ei viida täide, sarnaneb selle karistuse äramuutmisele, mis on juba iseenesest vastastikuse tunnustamise põhimõttega vastuolus ning rajaneb pealegi kodakondsuse või elukoha tingimusel, mis on samuti diskrimineeriv.

49. Eelnevate kaalutluste põhjal järeldan, et selle raamotsuse artikli 4 punkti 6 tuleb tõlgendada nii, et see ei võimalda liikmesriigil selles artiklis ette nähtud täitmata jätmise alust üle võtta nii, et Euroopa vahistamismääruse täitmisest keeldumine toob kaasa ainult selle, et see liikmesriik teatab, et ta on nõus võtma karistuse täideviimise enda peale, ilma et see avaldus kujutaks endast täitmiskohustust.

3. Esimese eelotsuse küsimuse kolmas osa

50. Oma esimese eelotsuse küsimuse kolmanda osaga küsib eelotsusetaotluse esitanud kohus sisuliselt, kas liikmesriik võib raamotsuse 2002/584 artikli 4 punktis 6 ette nähtud täitmata jätmise aluse üle võtta nii, et õigusasutus jätab täitmata Euroopa vahistamismääruse, mis on tehtud selleks, et viia täide vabadusekaotuslik karistus või kohaldada vabadust piiravat tõkendit tagaotsitava suhtes, kes viibib vahistamismäärust täitvas liikmesriigis, on selle kodanik või omab seal elukohta, kui esiteks sõltub pärast täitmisest keeldumise otsust tehtav otsus võtta karistuse täideviimine enda peale sellest, kas vahistamismääruse teinud liikmesriik on vahistamismäärust täitva liikmesriigiga sõlminud kokkuleppe ja kas seda kokkulepet järgitakse, ning vahistamismääruse teinud liikmesriigi koostööst, ning teiseks ei vaadata vahistamismääruse täitmisest keeldumist uuesti läbi, kui karistuse täideviimist ei ole võimalik enda kanda võtta, sest nõutavad tingimused ei ole täidetud.

51. Nagu ilmneb eelotsusetaotlusest, lähtub Rechtbank Amsterdam (Amsterdami esimese astme kohus) eeldusest, et D. A. Popławskile 5. veebruaril 2007 määratud karistuse täideviimise enda peale võtmine peab vastama pigem OLW artikli 6 lõikes 3 ette nähtud nõuetele, mille kohaselt peab kokkuleppes eksisteerima õiguslik alus, kui raamotsuse 2008/909 ülevõtmise raames vastu võetud uutele õigusnormidele.

52. Euroopa Komisjon vaidles sellele eeldusele kaudselt vastu, viidates nii oma kirjalikes kui ka suulistes seisukohtades raamotsusele 2008/909, mille kohta ta avaldas siis kaudselt arvamust, et see on põhikohtuasja suhtes *ratione temporis* kohaldatav.

53. Selles küsimuses tuleb meenutada, et kuigi raamotsuse 2008/909 artikli 28 lõikes 1 on nähtud ette, et pärast 5. detsembrist 2011 saadud tunnustamise ja täideviimise taotluste suhtes kohaldatakse eeskirju, mille liikmesriigid on selle raamotsuse alusel vastu võtnud, lubab selle raamotsuse artikli 28 lõige 2 siiski igal liikmesriigil teha avalduse, millega lükatakse selle kohaldamine edasi.

54. Raskus tuleneb sellest, et vastavalt raamotsuse 2008/909 artikli 28 lõike 2 sõnastusele tuleb see avaldus teha „raamotsuse vastuvõtmisel“. Näib aga, et Madalmaade avaldus saadeti nõukogule 24. märtsil 2009, seejärel levitati seda nõukogu dokumendina 30. aprillil 2009 enne Euroopa Liidu Teatajas avaldamist 9. oktoobril 2009, samas kui Poola Vabariigi avalduse sai nõukogu kätte 23. veebruaril 2011 ning seda levitati seejärel nõukogu dokumendina 28. veebruaril 2011 enne Euroopa Liidu Teatajas avaldamist 1. juunil 2011.

55. Vastavalt sellele, mida ma väitsin oma 12. oktoobri 2016. aasta kohtuasjas van Vemde²¹ esitatud ettepanekus, olen arvamusel, et asjaolu, et Madalmaade Kuningriik ja Poola Vabariik esitasid oma avaldused liiga hilja, võtab nendelt õigusmõju ning õigusnorme, mille Madalmaad võtsid vastu raamotsuse 2008/909 elluviimiseks, tuleb D. A. Popławskile määratud karistuse tunnustamise ja täideviimise suhtes kohaldada.

56. Mulle näib, et ükskõik missugusest vaatevinklist otsustab Euroopa Kohus lõpuks küsimust analüüsida, peab vastus olema ikka üks ja sama, st et niisugused õigusnormid nagu need, mille Madalmaade seadusandja kehtestas nii enne kui ka pärast raamotsuse 2008/909 vastuvõtmist, viivad selleni, et raamotsuse 2002/584 artikli 4 punktis 6 ette nähtud kohustus karistus täide viia nullitakse ära.

21 — C-582/15, EU:C:2016:766.

57. Nagu ma juba rõhutasin,²² tuleb seda õigusnormi tõlgendada nii, et Euroopa vahistamismääruse täitmisest keeldumine eeldab teisalt, et vahistamismäärust täitev liikmesriik võtaks ühepoolset tõelise kohustuse viia täide karistus või kohaldada tõkendit, mis on vahistamismääruse teinud liikmesriigis määratud. Nagu komisjon õigesti märgib, tuleb vastastikuse tunnustamise põhimõtte elluviimiseks ja vajadusest kõrvaldada igasugune karistamata jäämise oht asuda seisukohale, et kui vahistamismäärust täitval liikmesriigil ei ole võimalik võtta karistuse täideviimist enda peale ükskõik missugusel põhjusel, tuleb Euroopa vahistamismäärus täita.

58. Sellest järeldeb, et enne igasugust üleandmisest keeldumist peab vahistamismäärust täitev õigusasutus kontrollima, kas karistuse saab siseriikliku õiguse kohaselt ikka täide viia.

59. Kui selles õiguses on kehtivalt viidatud karistuse täideviimise enda peale võtmise alal sõlmitud kokkulepetele, mida kohaldata enne raamotsusega 2008/909 kehtestatud korda, luues nii koostöö vahistamismääruse teinud liikmesriigi ja seda täitva liikmesriigi vahel, saab vahistamismäärust täitev õigusasutus Euroopa vahistamismääruse täitmata jätta ainult siis, kui mõlemad asjaomased liikmesriigid lepivad kokku, kes karistuse täideviimise enda peale võtab.

60. Kuigi raamotsusega 2008/909 loodud kord on siseriiklikku õigusse üle võetud, eeldab üleandmisest keeldumine, et kõik selles raamotsuses ette nähtud tingimused, mis peavad olema täidetud, et vahistamismääruse teinud liikmesriigis määratud karistuse võiks täide viia Euroopa vahistamismäärust täitev liikmesriik, on täidetud. Teiste sõnadega saab Euroopa vahistamismäärust täitev liikmesriik üleandmisest keelduda ainult siis, kui ta ei kavatse tugineda mõnele raamotsuse 2008/909 artiklis 9 ette nähtud mittetunnustamise või täideviimisest keeldumise põhjusele.

61. Selles küsimuses tuleb märkida, et selle raamotsuse artiklis 25 „Euroopa vahistamismäärusele järgnevate karistuste täideviimine“ on nähtud ette, et „[i]lma et see piiraks raamotsuse 2002/584 kohaldamist, kohaldatakse käesoleva raamotsuse sätteid *mutatis mutandis* selles ulatuses, nagu see on *kooskõlas*²³ kõnealuse raamotsuse sätetega, karistuste täideviimiseks juhtudel, kus liikmesriik võtab kohustuse viia karistus täide vastavalt kõnealuse raamotsuse artikli 4 lõikest 6 tulenevatel juhtudel“. Raamotsuse 2008/909 põhjenduse 12 kohaselt „tähendab [see] muu hulgas, et täidesaatev liikmesriik võib kohtuotsuse tunnustamise ja täideviimise tingimusena teha [...] raamotsuse [2002/584] kohaldamist piiramata kindlaks, kas esinevad käesoleva raamotsuse artiklis 9 sätestatud mittetunnustamise ja mitte-täideviimise põhjused, sealhulgas kontrollida, kas tegu on kahepoolset karistatav, arvestades seda, kas täidesaatev riik on teinud käesoleva raamotsuse artikli 7 lõike 4 kohase avalduse, kui ta kaalub, kas isik raamotsuse [2002/584] artikli 4 lõike 6 kohastel juhtudel üle anda või karistus täide viia“.

62. Minu arvates näitab artikkel 25 raamotsuses 2008/909, mida selgitab selle raamotsuse põhjendus 12, selgelt, et liidu seadusandja soovis mitte nõustuda sellega, et liikmesriik võib keelduda tagaotsitava üleandmisest, tuginedes otsuste tunnustamise ja karistuste täideviimise tingimustele, mis tulenevad selle raamotsuse ülevõtmisest. Kui on olemas mittetunnustamise või täideviimisest keeldumise põhjus, mis takistab vahistamismäärust täitval liikmesriigil täita kohustus karistus täide viia, ei ole sel liikmesriigil seega teist valikut kui Euroopa vahistamismäärus täita ja tagaotsitav niisiis üle anda.

63. Ma järeldan eelnevatest kaalutlustest, et raamotsuse 2002/584 artikli 4 punkti 6 tuleb tõlgendada nii, et see ei võimalda liikmesriigil selles artiklis ette nähtud täitmata jätmise alust üle võtta nii, et õigusasutus jätab täitmata Euroopa vahistamismääruse, mis on tehtud selleks, et viia täide vabadusekaotuslik karistus või kohaldada vabadust piiravat tõkendit tagaotsitava suhtes, kes viib vahistamismäärust täitvas liikmesriigis, on selle kodanik või omab seal elukohta, kui esiteks sõltub

22 — Vt käesolev ettepanek, punkt 49.

23 — Kohtujuristi kursiiv.

pärast täitmisest keeldumise otsust tehtav otsus võtta karistuse täideviimine enda peale sellest, kas vahistamismääruse teinud liikmesriik on vahistamismäärust täitva liikmesriigiga sõlminud kokkuleppe ja kas seda järgitakse, ning vahistamismääruse teinud liikmesriigi koostööst, ning teiseks ei vaadata vahistamismääruse täitmisest keeldumist uuesti läbi, kui karistuse täideviimist ei ole võimalik enda kanda võtta, sest nõutavad tingimused ei ole täidetud.

B. Teine ja kolmas eelotsuse küsimus

64. Oma teise ja kolmanda eelotsuse küsimusega – mida tuleb analüüsida koos – küsib eelotsusetaotluse esitanud kohus sisuliselt, kas raamotsuse 2002/584 artikli 4 punktil 6 võib olla vahetu õigusmõju ja kas eitava vastuse korral võib siseriiklike õigusnorme tõlgendada kooskõlas selle punktiga nii, et kui liikmesriik kehtestab vabadusekaotusliku karistuse täideviimise enda kanda võtmiseks tingimuse, et rahvusvahelises kokkuleppes peab eksisteerima õiguslik alus, kujutab see artikkel ise endast siseriiklikus õiguses nõutavat lepingulist alust.

65. Tuleb märkida, et sellel raamotsusel ei ole vahetut õigusmõju, sest see võeti vastu liidu endise kolmanda samba, eelkõige EL artikli 34 lõike 2 punkti b Amsterdami lepinguga muudetud redaktsiooni alusel, milles on esiteks ette nähtud, et raamotsused on liikmesriikidele siduvad saavutatava tulemuse seisukohast, kuid vormi ja meetodite valik on jäetud selle riigi ametiasutustele, ning teiseks, et raamotsustel ei ole vahetut õigusmõju.

66. Tuleb ka meenutada, et aluslepingutele lisatud protokoll (nr 36) üleminekusätete kohta²⁴ artikli 9 kohaselt säilib liidu institutsioonide, organite ja asutuste poolt EL lepingu alusel enne Lissaboni lepingu jõustumist vastuvõetud õigusaktide õiguslik toime kuni asjaomaste õigusaktide kehtetuks tunnistamise, tühiseks tunnistamise või muutmiseni aluslepingute kohaldamisel.

67. Seda raamotsust ei ole aga pärast Lissaboni lepingu jõustumist kehtetuks või tühiseks tunnistatud ega muudetud, kusjuures selles küsimuses tuleb täpsustada, et kuigi Euroopa Parlamendi ja nõukogu 22. mai 2012. aasta direktiiviga 2012/13/EL, milles käsitletakse õigust saada kriminaalmenetluses teavet,²⁵ tugevdati märkimisväärselt iga kahtlustatava või vastutusele võetud isiku õigust saada teavet, on selle direktiivi artiklis 5 nähtud Euroopa vahistamismääruse menetluste osas ainult ette, et isikule, kes vahistatakse niisuguse vahistamismääruse täitmise eesmärgil, antakse viivitamata asjakohane õiguste deklaratsioon „vastavalt õigusele, millega rakendatakse raamotsust [...] vahistamismäärust täitvas liikmesriigis“. Direktiiviga 2012/13 ei muudeta seega ei vormiliselt ega sisuliselt raamotsust 2002/584, mis avaldab oma õigusmõju edasi vastavalt EL artikli 34 lõike 2 punkti b Amsterdami lepinguga muudetud redaktsioonile.

68. Alates 16. juuni 2005. aasta kohtuotsusest Pupino²⁶ on välja kujunenud ka kohtupraktika, mille kohaselt võib raamotsustele tugineda, et saavutada liikmesriikide kohtutes siseriikliku õiguse kooskõlaline tõlgendus. Kooskõlalise tõlgendamise kohustus ei sõltu liidu õigusnormi võimalikust vahetust õigusmõjust, vaid tuleneb asjaolust, et see õigusnorm on siduv. Euroopa Kohus on märkinud, et „kuigi raamotsustel ei saa EL artikli 34 lõike 2 punkti b [Amsterdami lepinguga muudetud redaktsiooni] alusel olla vahetut õigusmõju, toob nende kohustuslik jõud liikmesriikide asutustele ja eelkõige liikmesriikide kohtutele kaasa siseriikliku õiguse kooskõlalise tõlgendamise kohustuse“.²⁷

24 — ELT 2016, C 202, lk 321.

25 — ELT 2012, L 142, lk 1.

26 — C-105/03, EU:C:2005:386.

27 — Vt kohtuotsus, 5.9.2012, Lopes Da Silva Jorge (C-42/11, EU:C:2012:517, punkt 53 ja seal viidatud kohtupraktika).

69. Liikmesriigi kohus peab siseriikliku õiguse kohaldamisel tõlgendama seda õigust võimalikult suures ulatuses asjakohase raamotsuse sõnastust ja eesmärki arvestades, et saavutada selles ette nähtud tulemus. Selline siseriikliku õiguse kooskõlalise tõlgendamise kohustus „on omane EL toimimise lepinguga loodud süsteemile, kuna see võimaldab liikmesriikide kohtutel tagada oma pädevuse piires kohtuvaidluste lahendamisel liidu õiguse tõhus toime“.²⁸ Euroopa Kohtu kasutatud väljendi kohaselt eeldab see kohustus, et liikmesriigi kohus „teeb kõik, mis on tema pädevuses“,²⁹ arvestades siseriiklikku õigust tervikuna ning kasutades siseriiklikus õiguses tunnustatud tõlgendusmeetodeid, et tagada liidu õiguse täieulatuslik rakendamine ja saavutada selle eesmärgiga kooskõlas olev tulemus“.³⁰

70. Lisaks täpsustas Euroopa Kohus oma 19. aprilli 2016. aasta kohtuotsuses DI³¹, et kooskõlalise tõlgenduse kohustus kohustab siseriiklikku kohut väljakujunenud kohtupraktikat muutma või sellest loobuma, kui see põhineb siseriikliku õiguse tõlgendusel, mis on liidu õigusega vastuolus. Kooskõlaline tõlgendus avaldab seega teatavas mõttes niisugust mõju, et välistab kohtupraktikas tõlgenduse, millega rikutakse liidu õigust.

71. Kooskõlalise tõlgendamise põhimõte on siiski teataval määral piiratud ning eelkõige ei saa see põhimõte olla aluseks siseriikliku õiguse *contra legem* tõlgendusele.³²

72. Eelotsusetaotluse esitanud kohus ei nõustu põhikohtuasjas prokuratuuri arvamusega, et kooskõlaline tõlgendus on võimalik ja eeldab ainult seda, et OLW artikli 6 lõiget 3 tõlgendatakse nii, et seda, kui kinnitatakse, et „ollakse nõus võtma karistuse täideviimine enda peale“, tuleb pidada tõeliseks siduvaks kohustuseks. Ta leiab vastupidi, et kuna siseriiklike õigusaktidega on vahistamismäärust täitvale õigusasutusele kehtestatud kohustus üleandmisest keelduda, seadmata selle keeldumise tingimuseks kohustust karistus täide viia, on igasugune tõlgendus, mille kohaselt sõltub täitmisest keeldumine niisugusest tingimusest, paratamatult tõlgendus *contra legem*. Ta rõhutab selles küsimuses, et siseriiklikud õigusaktid ei võimalda vahistamismäärust täitval õigusasutusel jätta üleandmisest keeldumise kohustus täitmata, kui ilmneb, et Madalmaad ei saa võtta karistuse täideviimist enda peale.

73. Et siseriiklikku õigust saaks tõlgendada kooskõlas asjasse puutuvate liidu õigusnormidega, tuleb nimelt asuda – nagu soovib prokuratuur – seisukohale, et avaldus, et „ollakse nõus võtma karistuse täideviimine enda peale“, ei kujuta endast lihtsalt tahteavaldust, vaid tõelist kohustust, mis on võetud pärast selle kontrollimist, kas see enda peale võtmine on tõesti võimalik, ning et julgeoleku- ja justiitsministril ei ole hiljem karistuse täideviimise enda peale võtmisega nõustumisel või sellest keeldumisel kaalutusõigust, st et ta ei saa hinnata selle põhjendatust.

74. Seda, kas siseriiklikku õigust ei ole tõesti võimalik tõlgendada nii, et see oleks kooskõlas liidu õigusega, peab lõplikult hindama eelotsusetaotluse esitanud kohus. Selles küsimuses tuleb märkida, et eelotsusetaotluse esitanud kohtu küsimus, kas väljendit „kohaldamisele kuuluv kokkulepe“ OLW artikli 6 lõikes 3 on võimalik tõlgendada nii, et sellega viidatakse raamotsusele 2002/584, kujutab endast siseriikliku õiguse tõlgendamise küsimust, mille kohta peab seisukoha võtma ainuüksi see kohus ise. Seda küsimust ei ole niisiis vaja käesolevas ettepanekus käsitleda.

28 — Vt kohtuotsus, 8.11.2016, Ognyanov (C-554/14, EU:C:2016:835, punkt 59 ja seal viidatud kohtupraktika).

29 — Kohtujuristi kursiiv.

30 — Vt kohtuotsus, 28.7.2016, JZ (C-294/16 PPU, EU:C:2016:610, punkt 33 ja seal viidatud kohtupraktika).

31 — C-441/14, EU:C:2016:278.

32 — Vt viimasena kohtuotsus, 28.7.2016, JZ (C-294/16 PPU, EU:C:2016:610, punkt 33 ja seal viidatud kohtupraktika).

75. Otsustamata tema eest ära, kuidas ta seda tõlgendama peab, tuleb rõhutada, et igal juhul eeldab Madalmaade õiguse tõlgendus, mis on kooskõlas selle raamotsusega, et nõustutakse, et OLW artiklit 6 võib tõlgendada nii, et sellega ei ole kehtestatud mitte kohustust, vaid on ette nähtud lihtsalt õigusasutuse võimalus Euroopa vahistamismäärus täitmata jätta ning seda võimalust on lubatud kasutada üksnes siis kui näib, et karistuse täideviimise enda peale võtmine Madalmaades on tõesti võimalik.

76. Kuna ei ole aga kindel, et eelotsusetaotluse esitanud kohus jõuab oma siseriikliku õiguse tõlgenduseni, mis on liidu õigusega kooskõlas, tundub mulle, et juhul kui niisugune kooskõlaline tõlgendus ei ole võimalik, on vaja teha kindlaks, missugused konkreetsed järeldused peab siseriiklik kohus tegema sellest, kui OLW artikli 6 lõiked 2 ja 3 ei ole selle raamotsusega kooskõlas.

77. Kui kõnesolevaid siseriiklikke õigusnorme ei ole võimalik tõlgendada nii, et see oleks selle raamotsusega kooskõlas, peab siseriiklik kohus jätma need põhimõtteliselt kohaldamata, et kohaldada liidu õigust täielikult.

78. Selles küsimuses tuleb märkida, et kuigi Euroopa Kohus on juba võtnud seisukoha EL lepingu politseikoostööd ja õiguslast koostööd kriminaalasjades käsitleva VI jaotise raames vastu võetud õigusaktide õigusliku ulatuse kohta, piirdus ta 16. juuni 2005. aasta kohtuotsuses Pupino³³ sellega, et laiendas kooskõlalise tõlgendamise põhimõtet nendele õigusaktidele, nõustudes, et selles mõttes võib raamotsust võrrelda direktiiviga.

79. Euroopa Kohus ei ole aga võtnud veel seisukohta küsimuses, kas see, kui siseriiklik õigusnorm ei ole raamotsusega kooskõlas, toob kaasa siseriikliku kohtu kohustuse jätta see siseriiklik õigusnorm kohaldamata, kui seda ei saa tõlgendada kooskõlaliseltselt.

80. Nagu ma märkisin oma 28. aprilli 2008. aasta seisukohas kohtuasjas Kozłowski³⁴, võib raamotsusele üle kanda põhjused, mille tõttu otsustas Euroopa Kohus 15. juuli 1964. aasta kohtuotsuses Costa³⁵, et pärast seda, kui liikmesriigid on vabatahtlikult nõustunud enda pädevuste üleandmisega ühendusele, ei saa nad seada siduvale ühenduse aktile vastukaaluks oma siseriikliku õiguskorra mis tahes akti. Minu arvates on raamotsusel nagu igasugusel siduval liidu õigusaktil esimus iga siseriikliku õigusnormi suhtes, ükskõik missugune see on, olgu see kas või põhiseaduslikku laadi või kuulugu põhiseadusesse. Seega kohustab liidu õiguse esimuse põhimõte siseriiklikku kohut tagama liidu õiguse täieliku õigusmõju „jättes vajaduse korral omal algatusel kohaldamata mis tahes siseriikliku õigusakti sätte“.³⁶

81. Mitu kaalutlust kõneleb selle kasuks, et kolmanda samba raames vastu võetud raamotsuste puhul kohaldatakse esimuse põhimõtet.³⁷

33 — C-105/03, EU:C:2005:386.

34 — C-66/08, EU:C:2008:253.

35 — 6/64, EU:C:1964:66.

36 — Vt kohtuotsus, 5.7.2016, Ognyanov (C-614/14, EU:C:2016:514, punkt 34).

37 — Vt selle kohta Lenaerts, K. ja Corthaut, T., „Of birds and hedges: the role of primacy in invoking norms of EU law“, *European Law Review*, Sweet and Maxwell, London, 2006, lk 287–315. Vt vastupidises tähenduses Peers, S., „Salvation outside the church: judicial protection in the third pillar after the Pupino and Segi judgments“, *Common Market Law Review*, nr 44, Issue 4, Wolters Kluwer Law and Business, Alphen aan den Rijn, 2007, lk 883–929, eriti lk 920, kes leiab, et kui esimuse ja vahetu õigusmõju põhimõtteid kohaldataks kolmanda samba suhtes, eiratakse aluslepingute autorite tahet. See autor nõustub siiski, et liidu õiguse esimuse tunnustamisega kolmanda samba raames kinnitatakse tõhususe põhimõtet ega mindaks sõnaselgelt vastuollu aluslepingute sõnastusega (lk 917).

82. Esimene kaalutlus on seotud sõnastusega. Selles küsimuses tuleb märkida, et välja arvatud asjaolu, et raamotsustel ei ole vahetut õigusmõju, kopeeris liidu seadusandja raamotsuste korra direktiivide korra pealt, nähes ette, et direktiiv „on saavutatava tulemuse seisukohalt siduv iga liikmesriigi suhtes, kellele see on adresseeritud, kuid jätab vormi ja meetodite valiku selle riigi ametiasutustele“.³⁸ Et raamotsuste ümberlükkamatu eripära seisneb ainult selles, et neil puudub vahetu õigusmõju,³⁹ ei ole mingit põhjust nende õigusaktide esimust ülejäänud osas välistada sel põhjusel, et need kuuluvad valitsustevahelise koostöö alasse.

83. Teine kaalutlus on niisugune, et Euroopa Kohus on nõustunud, et siseriiklikul kohtul on kohustus kasutada kooskõlalise tõlgendamise meetodit, et tagada raamotsuste täielik tõhusus ja leida lahendus, mis on nende eesmärgiga kooskõlas.

84. Kooskõlalise tõlgenduse põhimõtte kohaldamise õigustamiseks ei ole Euroopa Kohus küll tuginenud mitte esimese põhimõttele, vaid lojaalse koostöö põhimõttele. Ta on kinnitanud, et see viimane põhimõte, mille kohaselt võtavad liikmesriigid kõik vajalikud üld- või erimeetmed, et tagada nende kohustuste täitmine, mis tulenevad Euroopa Liidu õigusest, laieneb ühtlasi politseikoostööle ja õigusalasale koostööle kriminaalasjades, mis pealegi põhineb täielikult liikmesriikide ja institutsioonide vahelisel koostööl.⁴⁰ Sellest loogikast lähtuti juba 10. aprilli 1984. aasta kohtuotsuses Von Colson ja Kamann⁴¹, sest Euroopa Kohus tuletas selles kooskõlalise tõlgendamise kohustuse liikmesriikide kohustusest võtta kõik vajalikud üld- või erimeetmed, et tagada nende kohustuste täitmine, mis tulenevad liidu õigusest, täpsustades, et seda õigust peavad järgima kõik siseriiklikud ametiasutused, sh kohtud oma volituste piires.⁴²

85. Sellegipoolest tuleneb kooskõlalise tõlgendamise nõue – mis on väljakujunenud kohtupraktika kohaselt Euroopa Kohtu arvates „omane EL toimimise lepinguga loodud süsteemile, kuna see võimaldab siseriiklikel kohtutel oma pädevuse piires kohtuvaidluste lahendamisel tagada liidu õiguse tõhusa toime“⁴³ – nõudest tagada liidu õiguse tõhusus ja vajadusest tagada selle esimene liikmesriikide siseriikliku õiguse suhtes.⁴⁴ Ülejäänud osas eeldab kookõlalise tõlgendamise põhimõtte tunnustamine lojaalse koostöö põhimõtte kaudu tingimata, et tunnustatakse – kas või kaudselt – liidu õiguse esimust. Kuidas võib liidu õigusest tulenev lojaalse koostöö kohustus õigustada seda, et siseriiklik kohus on kohustatud muutma oma siseriikliku õiguse tähendust suunas, mis on kooskõlas liidu õigusega, kui seda kohustust ei peeta kohustuseks, millel on esimene siseriikliku kohtu kohustuse suhtes lahendada vaidlus vastavalt oma siseriiklikust õigusest tulenevatele nõuetele?

86. Kolmas kaalutlus on seotud aluslepingutele lisatud protokollis (nr 36) üleminekusätete kohta ette nähtud üleminekuperioodi lõpul kujuneva õigusliku raamistiku arenguga. Selle protokollis artikli 10 lõike 3 kohaselt kaotab artikli 10 lõikes 1 sisalduv üleminekusäte kehtivuse viie aasta pärast alates Lissaboni lepingu jõustumisest, see on 30. novembril 2014. Kolmanda samba lõpliku sulandumise tõttu EL toimimise lepingu kolmanda osa V jaotisse, mis käsitleb vabadusel, turvalisusel ja õigusel

38 — EL artikli 34 lõike 2 punkti b Amsterdami lepinguga muudetud redaktsioon.

39 — Prechal, S. ja Marguery, T. nimetavad raamotsuste vahetu õigusmõju puudumist „väikeseks iseärasuseks“ oma artiklis „La mise en œuvre des décisions-cadres une leçon pour les futures directives pénales?“, *L'exécution du droit de l'Union, entre mécanismes communautaires et droits nationaux*, Bruylant, Brüssel, 2009, lk 225–251, eriti lk 250.

40 — Vt kohtuotsus, 16.6.2005, Pupino (C-105/03, EU:C:2005:386, punkt 42).

41 — 14/83, EU:C:1984:153.

42 — Vt kohtuotsus, 10.4.1984, von Colson ja Kamann (14/83, EU:C:1984:153, punkt 26).

43 — Vt viimasena kohtuotsus, 28.1.2016, BP Europa (C-64/15, EU:C:2016:62, punkt 41 ja seal viidatud kohtupraktika).

44 — Vt selle kohta Simon, D., „La panacée de l'interprétation conforme: injection homéopathique ou thérapie palliative?“, *De Rome à Lisbonne: les juridictions de l'Union européenne à la croisée des chemins, Mélanges en l'honneur de Paolo Mengozzi*, Bruylant, Brüssel, 2013, lk 279–298. See autor arvab, et „kooskõlalise tõlgendamise kohustuse ülendamine „aluslepingu süsteemile omaseks põhimõtteks“ tuleneb otseselt [liidu õiguse] esimesest liikmesriikide siseriikliku õiguse suhtes“ (lk 282). Ta lisab, et „seost liidu õiguse esimesega üldiselt, mitte ainult direktiivide elluviimisega konkreetselt, näitab kohustus tagada mitte ainult ülevõtmisakti, vaid kogu oma siseriikliku õiguse – olgu see direktiivist hilisem või varasem – „euronormidele vastav“ tõlgendus“ (lk 283).

rajanevat ala, on vajalik „ühenduse tõlgendamine“.⁴⁵ Selles küsimuses tuleb eelkõige märkida, et kui Euroopa Kohtu pädevus vastavalt EL artiklile 35 peegeldas seda, et kolmanda samba raames tehtav koostöö on valitsustevaheline, on Euroopa Kohtul alates sellest kuupäevast automaatne ja kohustuslik eelotsuse tegemise pädevus, sest see ei sõltu enam avaldusest, mille kohaselt tunnustas iga liikmesriik seda pädevust ja näitas ära siseriiklikud kohtud, mis võivad Euroopa Kohtu poole pöörduda. Selles küsimuses tuleb märkida, et 16. juuni 2005. aasta kohtuotsuses Pupino⁴⁶ tugines Euroopa Kohus sellele, et „Euroopa Kohtu pädevus teha eelotsuseid EL artikli 35 alusel evib olulist tähtsust“, õigustamaks seda, et eraõiguslikel isikutel on õigus tugineda raamotsustele, et saavutada liikmesriigi kohtus siseriikliku õiguse kooskõlaline tõlgendamine.⁴⁷ Samasuguse pädevuse tunnustamine, nagu Euroopa Kohtul oli esimese samba raames, näitab tugevat konvergensti nende kahe samba vahel, mis õigustab seda, et raamotsuste antakse sama mõju nagu direktiividele, välja arvatud muidugi vahetu õigusmõju, mis on sõnaselgelt välistatud.

87. Eelnevatest kaalutlustest järeldan, et raamotsusel on esimese põhimõtte kohaselt esimus kõikide siseriiklike õigusnormide suhtes, mis on sellega vastuolus.

88. Vastavalt loogikale, mille kohaselt on „asendav“ mõju ja „võimalus tugineda välistamisele“ teineteisest lahutatud,⁴⁸ arvan, et raamotsuse vahetu õigusmõju puudumine ei tähenda seda, et siseriiklikul kohtul ei ole võimalust või pigem kohustust jätta kohaldamata oma siseriiklikud õigusnormid, mis on liidu õigusega vastuolus. See kohustus tuleneb otseselt liidu õiguse esimusest nende siseriiklike õigusnormide suhtes, mille tõttu ei ole liidu õigusel täielikku õigusmõju.

89. Niisugune järeldus tuleb teha ammuugi põhikohtuasjas, mille pooled ei ole kaks eraõiguslikku isikut, millest üks tugineb teise suhtes raamotsusele 2002/584, vaid millel on vastupidi märkimisväärne vertikaalne dimensioon. Selle pooled on nimelt Madalmaade riik ja D. A. Popławski.⁴⁹ Pealegi tugineb viimane eranditult oma siseriiklikule õigusele. Ta ei tugine sellele raamotsusele, et väita, et see õigusakt annab talle mingi õiguse, mis kuulub tema õiguste pagasisse.

90. Seega tuleb asuda seisukohale, et raamotsuse artikli 4 punktil 6 ei ole vahetut õigusmõju, et põhikohtuasjas käsitletavaid siseriiklikke õigusnorme peab tõlgendama siseriiklik kohus nii palju kui võimalik kooskõlas liidu õigusega ning et juhul, kui selline tõlgendamine ei ole võimalik, on siseriiklik kohus kohustatud jätkama need õigusnormid kohaldamata, sest need on raamotsuse artikli 4 punktiga 6 vastuolus.

91. Et anda eelotsusetaotluse esitanud kohtule kõik võimalikud selgitused, täpsustan, et põhikohtuasjas eeldab see, kui jäetakse kohaldamata siseriiklikud õigusnormid, millega on võetud üle raamotsuse 2002/584 artikli 4 punktis 6 ette nähtud täitmata jätmise vabatahtlik alus, teiste Madalmaade õigusnormide kohaldamist, millega see raamotsus on üle võetud. Sellest tuleneb konkreetselt, et siseriiklik kohus peab kohustama Euroopa vahistamismäärust täitma.

45 — Prechal, S. ja Marguery, T., „La mise en œuvre des décisions-cadres une leçon pour les futures directives pénales?“, *L'exécution du droit de l'Union, entre mécanismes communautaires et droits nationaux*, Bruylant, Brüssel, 2009, lk 225–251, eelkõige lk 232.

46 — C-105/03, EU:C:2005:386.

47 — Kohtuotsus, 16.6.2005, Pupino (C-105/03, EU:C:2005:386, punktid 37 ja 38).

48 — Vt selle vahetegemise kohta eelkõige Simon, D., „L'invocabilité des directives dans les litiges horizontaux: confirmation ou infléchissement?“, *Revue Europe*, nr 3, LexisNexis, Pariis, 2010. Vt ka Dougan, M., „When worlds collide! Competing visions of the relationship between direct effect and supremacy“, *Common Market Law Review*, nr 44, Issue 4, Wolters Kluwer Law and Business, Alphen aan den Rijn, 2007, lk 931–963.

49 — Ei olegi liig öelda, et kaudselt on selle pooled ka kaks liikmesriiki, nimelt Poola kui Euroopa vahistamismääruse teinud liikmesriik ja Madalmaad kui vahistamismäärust täitev liikmesriik.

C. Neljas eelotsuse küsimus

92. Oma neljanda eelotsuse küsimusega küsib eelotsusetaotluse esitanud kohus sisuliselt, kas vahistamismäärust täitev liikmesriik võib selle raamotsuse artikli 4 punkti 6 üle võttes kehtestada teise liikmesriigi kodaniku suhtes tehtud Euroopa vahistamismääruse täitmisest keeldumise tingimuseks, et vahistamismäärust täitev liikmesriik on pädev mõistma uuesti kohut rikkumise üle, mille eest see kodanik on süüdi mõistetud, ega ole praktilist takistust, mis võimaldaks teda uuesti vastutusele võtta, samas kui tema oma kodaniku puhul on selle riigi pädev õigusasutus kohustatud üleandmisest ilma tingimusteta keelduma.

93. Eelotsusetaotluse esitanud kohus märgib, et selleks, et tema siseriikliku õiguse tõlgendus oleks raamotsuse 2002/584 artikli 4 punktiga 6 kooskõlas, võib ta OLW artikli 6 lõiget 5 tõlgendada nii, et teise riigi kodaniku üleandmisest võib keelduda ainult tingimusel, et tõendatud ei ole mitte üksnes see, et selle kodaniku saab võtta vastutusele sama teo toimepanemise eest, mille eest ta vahistamismääruse teinud liikmesriigis juba süüdi mõisteti, vaid ka see, et niisugust vastutusele võtmist ei takista Madalmaades ükski praktiline takistus, näiteks see, et vahistamismääruse teinud liikmesriik ei ole edastanud asjaomase isiku kriminaaltoimikut.

94. Eelotsusetaotluse esitanud kohtu sõnul on selle tõlgenduse eeliseks see, et välditakse tagaotsitava karistamata jäämist, sest kui karistust, mille täideviimiseks Euroopa vahistamismäärus tehti, ei saa Madalmaades täide viia, võib tagaotsitava siiski sama teo toimepanemise eest vastutusele võtta. Selle tõlgenduse puuduseks on aga see, et teiste liikmesriikide ja Madalmaade kodanikke koheldakse erinevalt, sest viimaste puhul tuleb vahistamismäärus jätta täitmata, ilma et see keeldumine sõltuks kindlustundest, et isiku võib uuesti vastutusele võtta.

95. Ma arvan nagu komisjongi, et eeldus, millest eelotsusetaotluse esitanud kohus lähtub, on ekslik. Selle raamotsuse artikli 4 punktis 6 ei ole nähtud vahistamismäärust täitva liikmesriigi karistuse täideviimise kohustuse alternatiivina ette kohustust võtta tagaotsitav uuesti sama teo toimepanemise eest vastutusele. Teiste sõnadega ei saa seda õigusnormi, mis põhineb vastastikuse tunnustamise põhimõttel, pidada õigusnormiks, millega võetakse lihtsalt üle põhimõte *aut dedere, aut judicare*, mis jätab väljaandmist käsitlevates õigusnormides taotletavale riigile võimaluse valida, kas anda õigusrikkumise toimepanija välja või mõista tema üle kohut hoolimata taotleavas riigis tehtud kohtuotsusest.

96. Olgu kuidas on, kuna tema siseriikliku õiguse tõlgendus, mille eelotsusetaotluse esitanud kohus välja pakub, ei ole selle raamotsusega kooskõlas, ei ole vaja vastata küsimusele, kas sellest õigusest tulenev erinev kohtlemine on liidu õigusega keelatud või mitte.

IV. Ettepanek

97. Esitatud kaalutlustest lähtudes teen Euroopa Kohtule ettepaneku vastata Rechtbank Amsterdami (Amsterdami esimese astme kohus, Madalmaad) eelotsuse küsimustele järgmiselt:

1. Nõukogu 13. juuni 2002. aasta raamotsuse 2002/584/JSK Euroopa vahistamismääruse ja liikmesriikidevahelise üleandmiskorra kohta (muudetud nõukogu 26. veebruari 2009. aasta raamotsusega 2009/299/JSK) artikli 4 punkti 6 tuleb tõlgendada nii, et see ei võimalda liikmesriigil võtta muudetud raamotsuse 2002/584 artikli 4 punktis 6 ette nähtud täitmata jätmise alust üle nii, et:
 - õigusasutusel on kohustus jätta täitmata Euroopa vahistamismäärus, mis on tehtud selleks, et viia täide vabadusekaotuslik karistus või kohaldada vabadust piiravat tõkendit tagaotsitava suhtes, kes viibib vahistamismäärust täitvas liikmesriigis, on selle kodanik või omab seal elukohta, ilma et ta saaks hinnata isiku konkreetse olukorra põhjal, kas karistuse täideviimine selles riigis hõlbustab tema sotsiaalsel rehabilitatsiooni;
 - Euroopa vahistamismääruse täitmisest keeldumine toob kaasa ainult selle, et see liikmesriik teatab, et ta on nõus võtma karistuse täideviimise enda peale, ilma et see avaldus kujutaks endast täitmiskohustust;
 - õigusasutus jätab täitmata Euroopa vahistamismääruse, mis on tehtud selleks, et viia täide vabadusekaotuslik karistus või kohaldada vabadust piiravat tõkendit tagaotsitava suhtes, kes viibib vahistamismäärust täitvas liikmesriigis, on selle kodanik või omab seal elukohta, kui esiteks sõltub pärast täitmisest keeldumise otsust tehtav otsus võtta karistuse täideviimine enda peale sellest, kas vahistamismääruse teinud liikmesriik on vahistamismäärust täitva liikmesriigiga sõlminud kokkuleppe ja kas seda järgitakse, ning vahistamismääruse teinud liikmesriigi koostööst, ning teiseks ei vaadata vahistamismääruse täitmisest keeldumist uuesti läbi, kui karistuse täideviimist ei ole võimalik enda kanda võtta, sest nõutavad tingimused ei ole täidetud.
2. Muudetud raamotsuse 2002/584 artikli 4 punktis 6 ei ole vahetut õigusmõju. Siseriiklik kohus peab põhikohtuasjas asjasse puutuvaid siseriiklikke õigusnorme siiski tõlgendama – nii palju kui võimalik – kooskõlas liidu õigusega ning kui niisugune tõlgendus peaks osutuma võimatuks, on siseriiklik kohus kohustatud jätma need õigusnormid kohaldamata seetõttu, et need on muudetud raamotsuse 2002/584 artikli 4 punktiga 6 vastuolus.